

Sociale paragraaf: wat kan Voedselpark Amsterdam betekenen voor Nieuw-West?

Aanvulling van Voedselpark Amsterdam op verslag “Verdiepend Gesprek of Joint Fact Finding Lutkemeerpolder” d.d. 7 maart 2024

Managementsamenvatting

Op 3 juli 2024 stond het verslag “Verdiepend Gesprek of Joint Fact Finding Lutkemeerpolder”¹ op de agenda van de Raadscommissie RO. Tijdens de behandeling in de Raadscommissie stelde een raadslid in het verslag de sociale paragraaf te missen: **“Wat kan Voedselpark Amsterdam voor (de bewoners van) Nieuw-West betekenen?”**. Deze notitie geeft antwoord op die vraag. Voedselpark Amsterdam draagt met **28 punten** bij aan de uitdagingen waarvoor Amsterdam, en met name Nieuw-West, staat.

Voedselpark Amsterdam realiseert opgaven NPSNW en beleid Brede Welvaart Amsterdam

Voor de Lutkemeerpolder ligt er al een concreet plan klaar: **“Voedselpark Amsterdam. Oogst voor de toekomst”**². Voedselpark Amsterdam realiseert hiermee niet alleen gestelde opgaven in het NPSNW – Nationaal Programma Samen Nieuw-West – rond de thema’s leefomgeving, kansen voor de jeugd, werk en bestaanszekerheid, **Community Wealth Building**, duurzaamheid, cultuur, onderwijs en educatie.

Voedselpark Amsterdam verwezenlijkt ook beleidsdoelen van de gemeente Amsterdam op het gebied van gezond voedsel, duurzaamheid, (circulaire) economie, donutdenken, ecologisch evenwicht, biodiversiteit, groen, gelijke kansen en inclusiviteit. Dit alles valt onder **Brede Welvaart**, dat zowel economische, ecologische als sociale dimensies omvat. De drie planbureaus van Nederland – het Centraal Planbureau (CPB), het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) en het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) – hanteren **8 thema’s voor Brede Welvaart**. Amsterdam sluit zich aan bij deze ontwikkeling met het overwegingskader Brede Welvaart.

Rubriceren bijdragen Voedselpark Amsterdam onder kader Brede Welvaart

We hebben ervoor gekozen om bij het rubriceren van de 28 punten die Voedselpark Amsterdam bijdraagt aan (het beleid van) Amsterdam/ Nieuw-West aan te sluiten bij de nieuwe ontwikkeling van Brede Welvaart. We hebben daarom onze 28 punten ondergebracht onder de 8 thema’s, die samen Brede Welvaart omvatten.

¹ [Verslag Joint Fact Finding](#)

² [Bodemplan Voedselpark Amsterdam - versie mei 2023](#)

Besluitvorming herziening bestemmingsplan Lutkemeerpolder: brede welvaart, inclusief ecologische en sociale waarden

Bij de aanstaande besluitvorming over de partiële herziening van het bestemmingsplan Lutkemeerpolder ligt de focus nog te veel op de financiële schadepost die wethouder Van Dantzig aandraagt: het bedrag dat volgens hem gemoeid gaat met de transformatie van bestemming bedrijventerrein naar bestemming landbouw. De herziening is echter meer dan een ruimtelijke kwestie. **Niet alles van waarde is in geld uit te drukken**, zoals een vruchtbare bodem, schoon water, een gezonde leefomgeving, en het vormgeven aan brede welvaart.

We willen de besluitvorming rond de partiële herziening van het bestemmingsplan Lutkemeerpolder in een breder kader plaatsen, waarbij we ook aandacht vragen voor **ecologische en sociale invalshoeken**.

Deze invalshoeken zijn:

- **Waardevol beleid in overvloed:** Nu aan de slag met uitvoering, ook in het kader van geloofwaardig bestuur.
- Het nieuwe economische beleid – **Nieuw Amsterdam economisch peil** – gaat uit van Brede Welvaart en een nieuwe balans tussen economie, duurzaamheid, ruimtelijke en sociaal-culturele effecten op de stad, de regio en in andere landen – voor nu en later.
- Het onderzoek - **Gezond wonen in regio Amsterdam** - toont aan dat de omgevingskwaliteit in Amsterdam zeer slecht is. De overheid heeft een zorgplicht voor een goede leefomgeving.

Waar kiest ú nu voor?

De gemeente besloot zo'n 20 jaar geleden om van de Lutkemeerpolder een bedrijventerrein met distributiecentra te maken. Dit zou de gemeente tegenwoordig met **het beleid van nu** nooit meer doen. Het is nog steeds mogelijk om (een groot deel van) de Lutkemeerpolder zijn oorspronkelijke landbouwbestemming terug te geven. Daarmee blijft de gemeente Amsterdam niet hangen in de oude economie, maar geeft zij vorm aan de duurzame en circulaire economie die ze zelf nastreeft.

Durft u het aan om op basis van voortschrijdend inzicht terug te komen op een besluit van 20 jaar geleden en nu een andere keuze te maken? Om uitvoering te geven aan de nieuwe beleidsdoelen van Amsterdam? Wetende dat een groep burgers klaarstaat om samen met de overheid en ondernemers van de polder een voorbeeldproject voor voedselbeleid en -productie te maken?

Wat kan Voedselpark Amsterdam betekenen voor Nieuw-West: aanleiding

Op 3 juli 2024 stond het verslag “**Verdiepend Gesprek of Joint Fact Finding Lutkemeerpolder**” op de agenda van de Raadscommissie RO. Het doel van Voedselpark Amsterdam om samen met de gemeente een **Joint Fact Finding (JFF)** te doen, was om op basis van feiten en transparantie te komen tot een eerlijke afweging over een bestemming voor de Lutkemeerpolder: bedrijventerrein of landbouw.

Het verslag is een weergave van de zes thematische deelgesprekken over de toekomst van de Lutkemeerpolder, gevoerd door ambtenaren van de Gemeente Amsterdam en Voedselpark Amsterdam samen. Per deelgesprek kregen experts van beide partijen eerst tien minuten om hun plannen en uitgangspunten te presenteren, gevolgd door een korte vragenronde ter verduidelijking. Vervolgens werd het gesprek opengesteld voor andere inhoudelijke vragen.

Tijdens de behandeling in de Raadscommissie op 3 juli jl.

Een raadslid merkte in het verslag op dat de sociale paragraaf ontbrak: “**Wat kan Voedselpark Amsterdam voor (de bewoners van) Nieuw-West betekenen?**”

Met deze notitie wil Voedselpark Amsterdam een beeld schetsen van deze mogelijkheden. Het beoogt geen uitputtend overzicht te zijn. Samen met Nieuw-West komen we vast op meer nieuwe, goede ideeën.

Opgaves NPSNW – Nationaal Programma Samen Nieuw-West³

In maart 2023 ondertekenden 65 organisaties, waaronder rijk en gemeente, het convenant ‘**Wij zijn Samen Nieuw-West**’. Hierin is benoemd wat er op lange termijn nodig is: hoe vinden we in Amsterdam Nieuw-West dat democratie, veiligheid, wonen, leefomgeving, werk, bestaanszekerheid en opgroeien eruit zouden moeten zien?

De betrokken organisaties werken aan vijf gekozen thema's. Voor elk thema zijn opgaven beschreven in het convenant – wat er nodig is om tot de gewenste situatie te komen. Dit zijn de maatschappelijke vraagstukken waaraan de komende 20 jaar gezamenlijk wordt gewerkt. De thema's zijn:

- [Eigenaarschap, inclusie en democratie](#)
- [Veiligheid](#)
- [Wonen en leefomgeving](#)
- [Kansen voor de jeugd](#)
- [Werk en bestaanszekerheid](#)

Daarnaast zijn er nog veel meer belangrijke thema's voor Amsterdam Nieuw-West, zoals duurzaamheid, cultuur en gezondheid. Hieraan wordt ook gewerkt.

³ [Samen Nieuw West Convenant](#)

Wat kan Voedselpark Amsterdam voor Nieuw-West betekenen?

Voedselpark Amsterdam is van betekenis voor verschillende thema's, waaronder leefomgeving, kansen voor de jeugd, werk en bestaanszekerheid, Community Wealth Building, en onderwerpen zoals duurzaamheid, cultuur, onderwijs en educatie. Het park biedt groene bedrijvigheid in de polder die past bij de bodem en waterhuishouding, het landschap en de behoeften van de buurtbewoners.

Concrete plannen voor de realisatie van "Voedselpark Amsterdam. Oogst voor de toekomst" zijn vastgelegd in ons **Bodemplan Lutkemeerpolder**. [Klik hier voor het Bodemplan](#). In deze notitie verwijzen we regelmatig naar dit plan, dat gesteund wordt door duizenden Amsterdammers en experts op het gebied van duurzaamheid, landbouw, korte ketens, klimaat en community building.

Bijdragen Voedselpark Amsterdam binnen het Overwegingskader Brede Welvaart

In de Raadsinformatiebrief d.d. 23 april 2024, "Brede Welvaart in Amsterdam", van de wethouders De Jager (Pels) en Mbarki, wordt een overwegingskader voor Brede Welvaart uiteengezet. Citaat uit deze brief:

"Brede welvaart gaat over het welzijn van inwoners in brede zin. Het betreft alles wat mensen van waarde vinden. Wat van waarde is, gaat bij brede welvaart onder andere over het kunnen voorzien in het levensonderhoud, gezondheid, veiligheid, persoonlijke ontplooiing, sociale contacten, klimaatadaptatie en biodiversiteit. Dit is een verbreding van de blik ten opzichte van de klassieke benadering van welvaart, die vooral uitgaat van inkomen en bruto binnenlands product (BBP). Ook is er bij brede welvaart oog voor hoe het huidige welzijn van inwoners hier van invloed is op het welzijn van latere generaties en op het welzijn elders."

Het Centraal Planbureau (CPB), het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) en het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) hanteren acht thema's voor brede welvaart:

1. Subjectief welzijn
2. Gezondheid
3. Consumptie en inkomen
4. Onderwijs en opleiding
5. Ruimtelijke samenhang en -kwaliteit
6. Economisch kapitaal
7. Natuurlijk kapitaal
8. Sociaal kapitaal

Amsterdam gebruikt deze acht thema's ook in het overwegingskader Brede Welvaart. In bijlage 1 geven we de omschrijvingen van deze thema's weer.

Wat Voedselpark Amsterdam kan betekenen voor de bewoners van Nieuw-West plaatsen wij onder de acht thema's van brede welvaart. Dit doen we om aan te sluiten bij dit nieuw gekozen denkkader bij beleidskeuzes.

Subjectief Welzijn

Subjectief welzijn gaat om de tevredenheid met het leven en de mate van ervaren regie over het eigen leven. Mensen streven niet alleen naar financiële stabiliteit, maar ook naar een breder gevoel van controle en autonomie.

1. De uitgangspunten en visie van Voedselpark Amsterdam dragen bij aan Community Wealth Building. Het infoblad *Community Wealth Building Nieuw-West* stelt: “Een economische ontwikkelingsstrategie gericht op het bouwen van een weerbare democratische en inclusieve lokale economie.” De omschrijving van Community Wealth Building overlapt veel met onze uitgangspunten:
 - **Commons en community:** “De grond wordt beheerd voor en door lokale gemeenschappen. De community biedt recreatie en welzijn voor bewoners van buurt, wijk en stad.”
 - **Meervoudige Waarde Creatie:** “Naast economische staan ook ecologische en sociale waarden centraal, op zowel korte als lange termijn.”

Gezondheid

Gezondheid betreft zowel fysieke als mentale gezondheid, en het vermogen om deel te nemen aan de samenleving, met of zonder beperking.

2. De plannen van Voedselpark Amsterdam voor de Lutkemeerpolder passen volledig in de gemeentelijke Voedselstrategie Amsterdam en geven uitvoering aan de meeste doelstellingen daarvan.
3. Voedselpark Amsterdam bevordert de kennis over gezond voedsel, wat kan aanmoedigen tot een gezondere leefstijl en het consumeren van meer plantaardige eiwitten.
4. Een polder met stadslandbouw leidt tot gezondheidswinst in tegenstelling tot een polder vol distributiecentra. Vernietiging van gezonde grond en groen, evenals het verharding van de bodem, heeft gevolgen voor hittestress, CO2-uitstoot, verlies van biodiversiteit, enzovoorts.
5. Dagbestedingstrajecten in natuurprojecten en op boerderijen hebben een aantoonbare heilzame werking voor verschillende zorgvragers, zoals mensen met autisme, burn-out, verslaving, dementie, of een verstandelijke beperking. Er is gezondheidswinst te behalen door het werken en zijn in de natuur. De Lutkemeer is de achtertuin van vooral Nieuw-West en biedt veel mogelijkheden voor gezondheid en de helende werking van groen voor bewoners.

Consumptie en inkomen

Consumptie en inkomen gaan over de financiële situatie op persoonlijk vlak, inclusief inkomstensbronnen en consumptiemogelijkheden.

6. Voedselpark Amsterdam draagt bij aan de toegang tot gezond, eerlijk, duurzaam en betaalbaar lokaal voedsel.

Onderwijs en Opleiding

Onderwijs en opleiding omvat alle aspecten van kennisoverdracht, het leren van vaardigheden en socialisatie op alle leeftijden. Dit betreft zowel officiële als onofficiële vormen van kennisoverdracht.

7. Voedselpark Amsterdam biedt mogelijkheid tot stages, tot learning by doing, tot verantwoordelijkheid leren nemen, tot doorgroeien naar een baan (in de polder). Chefkok Donovan Kraag, die met jongeren werkt, sprak op 3 juli jl. in bij de Raadscommissie RO over zijn werk met jongeren en het belang van Voedselpark Amsterdam. [Link naar filmpje.](#)
8. Voedselpark Amsterdam werkt nu al samen met het onderwijs op allerlei niveau – basis- en middelbaar onderwijs, MBO, HBO, universitair onderwijs - waarvoor (in samenwerking) onderwijs- of onderzoeksprogramma's over de polder worden opgesteld.
9. Voedselpark Amsterdam inspireert: Deborah Treep ⁴, docent Yuverta MBO Amsterdam Nieuw-West, opende de opleiding Leefbare stad en klimaat op 17 september 2024 met een bezoek aan de Lutkemeerpolder, "Omdat Voedselpark Amsterdam praktiseert, wat wij onderwijzen".
10. **Voedselpark Amsterdam vergroot het voedselbewustzijn van de burger.** Door oogst- en verwerkingsdagen, samenwerking met scholen, zichtbaar en begrijpelijk maken van voedselproductie en cursussen en workshops komen alle aspecten van de voedselketen aan bod.
11. Naast educatie biedt Voedselpark Amsterdam allerlei workshops, activiteiten voor kinderen en culturele evenementen aan. Op het boerenland is altijd wat te doen en kan er ook van alles georganiseerd worden, van je eigen jam maken tot 'wie ziet de meeste insecten'.

⁴ Zie ook haar bijdrage tijdens de bijeenkomst "met de kennis van nu" op 8 september 2023.
<https://voedselparkamsterdam.nl/terugblik-bijeenkomst-met-de-kennis-van-nu/>

Ruimtelijke samenhang en -kwaliteit

Een kwalitatief goede inrichting van de ruimte is een belangrijke randvoorwaarde voor de ervaren brede welvaart. Ruimtelijke Samenhang en Kwaliteit gaat over de staat en gebruik van de bebouwde en onbebouwde omgeving. De inrichting en samenhang is gericht op nu en de toekomst.

12. Voedselpark Amsterdam biedt ecologische diensten als CO₂-opname, toename luchtkwaliteit, tegengaan van hittestress, toename biodiversiteit, watermanagement en behoud van bodemkwaliteit. Voedselpark Amsterdam levert ieder jaar weer een significant natuurlijk rendement op.
13. Voedselpark Amsterdam produceert voedsel binnen de grenzen van natuur, milieu en klimaat. Voedselpark Amsterdam verhoogt de natuurwaarde van het gebied, draagt bij aan meer groen. Voedselpark Amsterdam bevordert de bodemkwaliteit, landschapselementen, verbindingzones voor soortenbehoud en de biodiversiteit. De polder als een stedelijke kraamkamer voor broedvogels en andere dieren.
14. Door behoud van de polder als landbouwgrond worden kosten voor klimaatadaptatie vermeden. [Zie ook p.78 en 79 van ons Bodemplan.](#)
15. Korte ketens tussen producent en consument leiden tot minder verkeersbewegingen en daarmee tot minder uitstoot van fijnstof en stikstof.
16. De Amsterdammertjes van het jaar 2022 van de Johannesschool in Nieuw-West komen regelmatig naar de polder om naar de eerste boom van hun plan “het Grote Amsterdamse Voedselbos” te kijken. Ook sturen we regelmatig een foto van de boom naar de school. Hun plan: Iedereen wordt blij van voedsel. Ze willen een voedselbos, waar alle gezinnen gratis voedsel kunnen halen. Er zijn 153.000 arme mensen in Amsterdam. De scholieren hebben uitgerekend dat er dan 1530 hectare aan voedselbos nodig is. Als we alle 900.000 Amsterdammers willen voeden, dan is er 9000 hectare aan voedselbos nodig. De Amsterdammertjes van het jaar willen overigens ook graag een voedselbos op de Dam ⁵

⁵ [Zie ook hun bijdrage tijdens de bijeenkomst “met de kennis van nu” op 8 september 2023.](#)

17. Het belang van groen voor bewoners is evident. In de 19^e eeuw namen burgers, onder wie Pieter van Eeghen, het initiatief tot de aanleg van het Vondelpark. Hoe blij zijn we nu niet met dit park! Die ondernemerszin is er bij vele burgers nog altijd, maar door ruimtegebrek lopen initiatieven al snel tegen de gerezen van beperkte kavels aan. Hoe blij kunnen komende generaties zijn met de Lutkemeerpolder als agro-ecologisch landschapspark, als groene long, als ontmoetingsplek.

Economisch Kapitaal

Economisch kapitaal omvat de verschillende vormen van kapitaal op macroniveau, die nodig zijn voor het opbouwen van materiële welvaart en het genereren van economische groei.

18. Voedselpark Amsterdam brengt werkgelegenheid. De huidige 3 hectare biedt 9 banen, dus 3 banen per hectare. Meer Voedselpark Amsterdam leidt dus tot meer waardevolle banen. Er is ook volop ruimte voor leerwerktrajecten, ervaringsplaatsen en stages. Niet alleen op het gebied van land- en tuinbouw, maar ook op gebied van logistiek (korte ketens), organiseren van evenementen, koken, runnen van winkel en café e.d.
19. Voedselpark Amsterdam past in de doelstellingen van Amsterdam Donutstad en geeft mede richting aan de transitie naar een circulaire economie (zie ook pp. 80 e.v. Bodemplan).
20. Voedselpark Amsterdam kan zich ontwikkelen tot een broedplaats voor nieuwe werkgelegenheid, sociaal ondernemerschap en nieuwe vormen van duurzame verbinding van de stad met het nabije platteland, zoals ook voorbeelden in het buitenland laten zien ⁶
21. Voedselpark Amsterdam kan lokale stadslandbouw stimuleren door het geven van trainingen aan agro-ecologische producenten, het opzetten van een label voor lokale, agro-ecologische kwaliteitsproducten, het ondersteunen met publiciteit en marketing, en het mede- ontwikkelen van toeristische en educatieve arrangementen gerelateerd aan duurzame voedselproductie, landschap en ecologie rond de stad.
22. Populair: kantoorbaan inruilen voor boerenleven. Terwijl ieder jaar zo'n duizend traditionele landbouwbedrijven sluiten, besluiten steeds meer professionals uit andere beroepen om boer te worden op een zogeheten regeneratieve boerderij. Ook reguliere boeren gaan over op deze duurzame vorm van landbouw. [Nieuwsuur 24 juli 2024](#)

⁶ Baix Llobregat (Catalonië/ Spanje) en Fuenlabrada (regio Madrid/ Spanje)

Natuurlijk Kapitaal

Natuurlijk kapitaal gaat om een schone, groene, biodiverse leefomgeving hier en nu, denk aan schoon drinkwater, schone lucht en voldoende kwalitatief groen in de stad.

23. Voedselpark Amsterdam biedt ecologische diensten als CO₂-opnamen, verbeteren luchtkwaliteit, tegengaan hitte-stress, toename biodiversiteit, watermanagement en behouden van bodemkwaliteit (PM: afzien van chemische bestrijdingsmiddelen). In 2020 heeft de WUR (Wageningen University & Research) [onderzoek uitgevoerd](#) naar de waarde van de waarde van de Lutkemeerpolder als voedselpark op basis van een internationaal toegepaste methodiek: The Economics of Ecosystems and Biodiversity Framework (TEEB). TEEB geeft diensten die een ecosysteem, zoals de Lutkemeerpolder, voor mensen voortbrengt, een waarde in Euro's en schat dit op een bedrag tussen € 1.505.000 en € 8.609.800 jaarlijks met de mogelijkheid deze diensten te ontwikkelen en daarmee de waarde te verhogen. De WUR-onderzoekers geven zelf aan dat een precisering van deze cijfers middels aanvullend onderzoek nodig én mogelijk is. Ten overvloede: Bij de ontwikkeling van een bedrijventerrein dalen de ecologische waarden juist.

Sociaal kapitaal

Sociaal kapitaal gaat over het verbonden voelen met anderen. Belangrijk zijn sociale netwerken (online en fysiek) die zorgen voor toegang tot informatie en het hebben of maken van een sociaal vangnet.

24. Op dit moment werken er wekelijks ongeveer tien mensen een aantal uur per week mee op de akkers, die niet in loondienst zijn. Voor sommigen is dit ook een vorm van dagbesteding met een vergoeding voor de Boterbloem. Via het persoonsgebonden budget, bijvoorbeeld vanwege niet-aangeboren hersenletsel zoals dementie. De akkers bieden een veilige, prikkelarme werkplek waar gewerkt wordt volgens een duidelijk dagschema. Een belangrijk moment van de dag is de gezamenlijke lunch om 12:30 uur.
25. De huidige bedrijven in de polder - CSA-Pluk, de Stadsgroenteboer, kwekerij de Tuinakker en de Zorgboerderij De Boterbloem – vormen nu ook al een ontmoetingsplek voor mensen, die de groenten van het groentepakket van CSA-Pluk zelf oogsten en/of meewerken als vrijwilliger.
26. Voedselpark Amsterdam met de huidige 3 hectare fungeert nu al als plek waar mensen elkaar ontmoeten, workshops en kleine congressen worden gehouden, evenementen worden georganiseerd. Aan het Lutkemeerommetje hebben de afgelopen jaren naar schatting al zo'n 2000 mensen deelgenomen, variërend van buurtbewoners, nieuwkomers, Amsterdammers en 'mensen van buiten', kinderen, scholieren, studenten, ambtenaren, bestuurders, (buitenlandse) wetenschappers.

27. Regeneratieve ⁷ landbouw is arbeidsintensief en vergt dus veel handen. Een paar uurtjes werken op het land is goedkoper, nuttiger én gezelliger dan een bezoek aan de sportschool! Er zijn mensen die wekelijks langskomen voor diverse klusjes. Bijvoorbeeld, het wieden van de akkers, zagen van hout, of het rapen van peren. Dit zijn geliefde activiteiten, vooral onder enkele ouderen die graag op een nuttige manier fit willen blijven. De structuur en activiteiten bieden niet alleen een zinvolle tijdbesteding, maar dragen ook bij aan een gevoel van gemeenschap en welzijn voor de deelnemers.
28. Opa's uit Nieuw West - een groep opa's vindt dat er te weinig activiteiten zijn voor mannen. Ze vinden ook dat ze niet genoeg doen met hun kleinkinderen. Voedselpark Amsterdam heeft het mogelijk gemaakt dat 1 x per week opa's, al dan niet met hun kleinkinderen, kunnen oogsten bij CSA Pluk. Een leerzame en leuke activiteit. De volgende stap zal zijn dat we dit gaan combineren met kooklessen. Dit is een informele samenwerking met mannen die betrokken zijn bij [stichting Gouden Mannen](#) (op 5 plekken in Amsterdam, waaronder in Nieuw-West).

Lutkemeerpolder - september 2022

⁷ Regeneratieve landbouw is gericht op vergroting van ecologische waarden, zoals bodemkwaliteit, bodemleven en de totale biodiversiteit.

Samenvatting opbrengsten Voedselpark Amsterdam in de Lutkemeerpolder

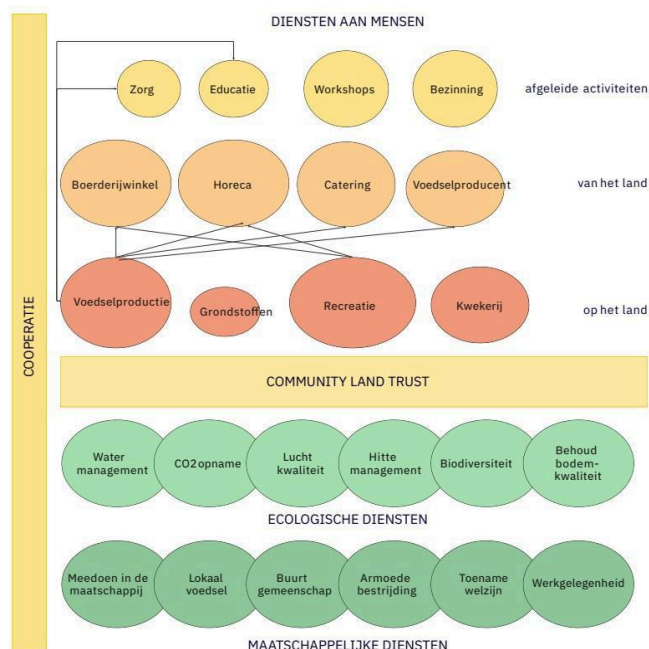
- Voedselpark Amsterdam zorgt voor gezond, biologisch voedsel voor Amsterdammers.
- Voedselpark Amsterdam verhoogt het voedselbewustzijn, ook door educatie.
- Voedselpark Amsterdam biedt gelegenheid tot het doen van onderzoek.
- Voedselpark Amsterdam levert natuurinclusieve kringlooplandbouw, produceert voedsel binnen de grenzen van natuur, milieu en klimaat.
- Voedselpark Amsterdam verstrekt de natuurwaarde van de polder, het aangrenzende NNN-gebied, de Groene As.
- Voedselpark Amsterdam verbetert de omgevingskwaliteit in Nieuw West.
- Voedselpark Amsterdam vermeerderd de ecologische waarden tussen € 1.505.000 en € 8.609.800 jaarlijks met de mogelijkheid van waarde verhoging en biodiversiteit in de polder.
- Voedselpark Amsterdam vermindert de kosten voor klimaatadaptatie.
- Voedselpark Amsterdam zorgt voor werkgelegenheid, ervaringswerkplaatsen en dagbesteding.
- Voedselpark Amsterdam werkt samen met de buurt, de stad en de regio.
- Voedselpark Amsterdam werkt volgens een duurzaam bedrijfsmodel.
- Voedselpark Amsterdam wordt een (internationaal) voorbeeldproject voor voedselbeleid en -productie.
- Voedselpark Amsterdam maakt de Donutstad.
- Voedselpark Amsterdam draagt bij aan Amsterdam Circulair.

G Opbrengsten

Duurzaam bedrijfsmodel

We maken optimaal gebruik van de grond vanuit een regeneratieve doelstelling. Hierbij wordt ruimte geboden aan zowel bewezen ondernemers met financieel duurzaam bedrijfsmodellen, als aan startende agro-ecologische ondernemers.

Hierdoor kan Voedselpark op termijn zelfstandig financieel duurzaam én regeneratief zijn en zelf voldoende opbrengsten genereren voor ten eerste haar voortbestaan én, ten tweede, om op termijn verder door te kunnen investeren in het park.

VOEDSELPARK AMSTERDAM

Hoe past Voedselpark in de doelstellingen van Amsterdam Donutstad?

Hoe kan Voedselpark de kernprincipes van de donuteconomie in praktijk brengen?

Omarm het doel van de 21ste eeuw. Streef ernaar te voorzien in de behoeften van alle mensen binnen de mogelijkheden van de aarde. Dit is nog nooit eerder gedaan, dus ga ervan uit dat het een uitdaging wordt die alles zal veranderen.

Zie het grote geheel. Onderken de potentiële rol van huishoudens, de gemeenschap, de markt en de staat – en de vele synergetische effecten die hieruit voortvloeien – bij het transformeren van de economie. Zorg ervoor dat geld het werk dient en niet stuurt.

Stimuleer de menselijke natuur. Bevorder diversiteit, participatie, samenwerking en wederkerigheid. Versterk gemeenschapsnetwerken en werk op basis van groot vertrouwen. Zorg voor het welzijn van het team.

Denk in systemen. Om continu te verbeteren moet je experimenteren, leren, aanpassen en ontwikkelen. Wees alert op dynamische effecten, terugkoppelingen en knelpunten.

Doel. Werk in de geest van 'open denken' en deel de gecreëerde waarde met iedereen die eraan heeft bijgedragen. Pas op voor macht en probeer deze opnieuw te verdelen, om 20-80 kansengelijkheid van de betrokkenen te verbeteren.

Wees regeneratief. Probeer te werken met en binnen de cycli van de natuur. Wees iemand die geeft, dient, herstelt en regeneert. Reis minder, vlieg zo weinig mogelijk, ga verstandig om met het klimaat en energie.

Richt je meer op bloei dan op groei. Laat groei niet een doel op zich worden. Weet wanneer het tijd is om het werk te delen met anderen in plaats van verder te groeien.

Voedselpark voorziet in behoeften van alle Amsterdammers. Het vergroot door zijn regeneratieve aanpak de voor de stedelijke footprint beschikbare ruimte binnen de eigen gemeentegrens.

Voedselpark verbindt huishoudens, ondernemers, de gemeenschap en de overheid. Dit helpt de Amsterdamse voedsel economie transformeren. Geld gaat voedselbeleid en productie dienen, niet sturen.

Voedselpark creëert gemeenschappen rond voedsel. Participatie, samenwerking en wederkerigheid zijn hierin de norm. Voedselpark sluit aan op het krachtige lokale netwerk van Samen Nieuw-West.

Voedselpark werkt volgens leening-by-ding. Dienstbaar aan het bestaande ecosysteem ontwikkelen leert ons lessen en stuurt ons bij. In een continu proces van verbetering.

Voedselpark werkt in een open, participatief model. In de coöperatie deelt iedereen in verplichtingen en opbrengsten. Ondernemers versterken elkaar.

Voedselpark is een bij uitstek regeneratief initiatief. De cycli van de natuur bepalen onze acties. Agro-ecologische voedselproductie nabij de stad beperkt het stedelijk energiegebruik, versterkt de klimaatadaptatie en biodiversiteit.

Voedselpark is bijna synoniem aan 'bloei' en helpt Amsterdam zijn ecologische footprint te verkleinen.

Voedselpark Amsterdam biedt unieke kans

Inmiddels hebben we u de volgende informatie doen toekomen:

- [Het Bodemplan Lutkemeerpolder](#)
- [Het verslag van de bijeenkomst van 8 september 2023 “met de kennis van nu”](#)
- [Het verslag “Verdiepend Gesprek of Joint Fact Finding”](#) waarin de gemeente Amsterdam ook aangeeft dat de Lutkemeerpolder niet de meeste geschikte plek voor stadslogistiek is
- [De podcast stadslogistiek van Kees Willem Rademakers](#) , onderzoeker en docent aan de HvA (een gratis college stadslogistiek)
- De notitie “In welk beleid past Voedselpark Amsterdam?”, inclusief literatuurlijst
- Deze voorliggende sociale paragraaf “Wat kan Voedselpark Amsterdam betekenen voor Nieuw-West?”

Wij tonen met dit alles aan:

- Dat Voedselpark Amsterdam een unieke kans is om in de Lutkemeerpolder meerdere beleidsdoelen op het gebied van gezond voedsel, duurzaamheid, (circulaire) economie, donutdenken, ecologisch evenwicht, biodiversiteit, groen, gelijke kansen, inclusiviteit, community wealth building, onderwijs en brede welvaart daadwerkelijk te verwezenlijken.
- Dat onze landbouw is gericht op vergroting van ecologische waarden, zoals bodemkwaliteit, bodemleven en de totale biodiversiteit.
- Dat naast economische, ook ecologische en sociale waarden centraal staan.
- dat Voedselpark Amsterdam groene bedrijvigheid in de polder biedt die past bij de bodem en waterhuishouding van de polder, het landschap en de behoeften van de buurtbewoners
- Dat dit park kan bijdragen aan de kennis over gezond voedsel, aan het bevorderen van een gezonde leefomgeving.
- Ons Bodemplan Lutkemeer ligt klaar om van de vruchtbare zeeklei in de polder een groene long vol gezond, biologisch voedsel, een plek om te werken, te leren, te ontmoeten en te maken. Om een groot park te maken, waar we trots op kunnen zijn.

Tweede thema: breder kader besluitvorming partiële herziening bestemmingsplan Lutkemeerpolder

Nu rijst de vraag: hoe wordt alle bovenstaande informatie gewogen bij het besluit over de partiële herziening van het bestemmingsplan? We willen deze besluitvorming in een breder kader plaatsen, waarbij we ook aandacht vragen voor ecologische en sociale invalshoeken. Deze invalshoeken zijn:

- Er is waardevol beleid in overvloed. Nu aan de slag met uitvoeren, ook in het kader van geloofwaardig bestuur.
- Het nieuwe economische beleid - Nieuw Amsterdam economisch peil - gaat uit van Brede Welvaart en een nieuwe balans tussen economie, duurzaamheid, ruimtelijke en sociaal-culturele effecten op de stad, de regio en in andere landen – voor nu en later.
- Onderzoek “Gezond wonen in regio Amsterdam” laat zien dat de omgevingskwaliteit in Amsterdam zeer slecht is. De overheid heeft een zorgplicht voor een goede leefomgeving.

Aan de slag met het uitvoeren van nieuw beleid en geloofwaardigheid bestuur

De overheid op alle niveaus en dus ook de gemeente Amsterdam heeft in een hoog tempo nieuw beleid ontwikkeld om de gevolgen van onder meer klimaatverandering aan te pakken, wat te prijzen is. Nieuw beleid op het gebied water en bodem, klimaat, groen, natuur, (stads)landbouw, brede welvaart, bestaanszekerheid, leefbaarheid, de SGD's – Social Development Goals - van de VN, circulaire economie, donutdenken, duurzaamheid, biodiversiteit, Voedselstrategie Amsterdam, Brede Welvaart etc.

Al dat nieuwe beleid is niet gemaakt om economische redenen, voor economisch gewin⁸. In al die stukken gaat het om een andere manier van denken en een andere manier van doen. Om de klimaatverandering het hoofd te bieden en brede welvaart te creëren voor mensen hier en nu, voor toekomstige generaties en voor mensen elders in de wereld.⁹

Geloofwaardigheid bestuur

Met het aannemen van al die nieuwe beleidslijnen schept de gemeente Amsterdam bij de burgers van de stad verwachtingen, doet Amsterdam toezeggingen, gaat Amsterdam (morele) verplichtingen aan. Het wordt tijd dat de daad bij het woord wordt gevoegd, dat de gemeente zich op meer proactieve wijze aan de beloftes gaat houden.

Een geloofwaardig bestuur laat daadkracht, voorbeeldgedrag en leiderschap zien om de nieuwe economie te verwezenlijken met als uitgangspunt Brede Welvaart en het maken van keuzes binnen ecologische en sociale grenzen. Zo niet, dan is de geloofwaardigheid van de

⁸ We stuurden u eerder onze notitie “In wel beleid past Voedselpark Amsterdam” (d.d. 16 augustus 2024) met een bijbehorende literatuurlijst

⁹ Het is natuurlijk wel zo dat nu niets/ te weinig doen wel tot hogere kosten en uitgaven leiden op een later moment.

gemeente Amsterdam in het geding. Nieuw beleid is er in overvloed. Het komt nu op de uitvoering aan.

Om onze oproep kracht bij te zetten zoomen we in op de nieuwe economie, de omgevingskwaliteit in Amsterdam (Nieuw-West) en de zorgplicht van de overheid.

Nieuwe economie

Amsterdam ziet dat de wereld is veranderd en dat dat ook gevolgen heeft voor economisch beleid. De Gemeenteraad behandelde op 29 november 2023 [“Een nieuw Amsterdam Economisch peil](#). Samen werken aan een toekomstbestendige economie met oog voor mens en milieu.”

Citaat op pagina 8:

“In een veranderende wereld en een veranderende stad wijzigen ook de opgaven op economisch gebied. Dit betekent dat we scherpere keuzes moeten maken om een meer duurzame en circulaire economie te realiseren waarin een (evenwichtig) verdienvermogen van de stad op langere termijn verzekerd is. Met brede welvaart als uitgangspunt willen we in Amsterdam een nieuwe balans vinden tussen economie, duurzaamheid, ruimtelijke en sociaal-culturele effecten op de stad, de regio en in andere landen – voor nu en later. Het perspectief van brede welvaart slaat een brug naar andere beleidsdomeinen. Daarom wordt in Amsterdam het nieuwe kader brede welvaart ontwikkeld. Met de ontwikkeling van dit kader brede welvaart bouwt Amsterdam door op de weg die met het programma Amsterdam Circulair is ingeslagen. In verschillende raamwerken zijn, onder meer door het donutdenken, de grenzen aan de groei stevig op de agenda gezet. Het kader brede welvaart laat hierop aanvullend zien dat er binnen de ecologische en sociale grenzen keuzes te maken zijn, als het gaat om de verdeling van schaarse middelen en goederen. Brede welvaart laat zien dat deze keuzes onvermijdelijk zijn”.

Dat Voedselpark Amsterdam in de Lutkemeerpolder prima aansluit bij dit beleid, behoeft o.i. hier geen nadere toelichting meer. Hoe wij bijvoorbeeld in het donutdenken en het circulaire beleid van onze stad passen, hebben wij eerder aangegeven in onze notitie: [“In welk beleid past Voedselpark Amsterdam?”](#) En met deze notitie geven we aan dat we ook alle 8 thema's van Brede Welvaart 'aantikken'.

Omgevingskwaliteit Amsterdam (Nieuw-West) en effecten op gezondheid

In augustus 2023 verscheen het onderzoek “Gezond wonen in de regio Amsterdam. Woningmarkt, omgevingskwaliteit, gezondheid, en ongelijkheid in de metropoolregio”. Een onderzoek waarvan de gemeente Amsterdam¹⁰ mede-opdrachtgever was. In het onderzoek is gekeken naar de verschillen binnen de Metropoolregio Amsterdam. De Metropoolregio Amsterdam omvat 30 gemeenten, waaraan 2 gemeenten zijn toegevoegd¹¹

Wat betreft de titel geldt voor Amsterdam eerder het spreekwoord “De wens is de vader van de gedachte”. Want van gezond wonen is weinig sprake, het onderzoek geeft juist aan dat de omgevingskwaliteit in Amsterdam, Haarlem en Beverwijk zeer slecht is (pp. 23, 41).
<https://www.kenniscentrumongelijkheid.nl/gezond-wonen-in-de-regio-amsterdam/>.

In dit onderzoek wordt gebruikgemaakt van vijf indicatoren, die effect hebben op de gezondheid: stikstofdioxide, fijnstof, groenvoorzieningen, omgevingsgeluid en hittestress. De vijf omgevingsfactoren vormen een samenstelling van indicatoren waarvan wetenschappelijk is bewezen dat zij een (zeer) slechte invloed hebben op volksgezondheid (p. 18).

Tabel 1: Gezondheidseffecten omgevingsfactoren volgens RIVM

Indicator	Geassocieerde effecten	Bron
Stikstofdioxide (NO ₂)	- Aantasting van luchtwegen en longfuncties - Prevalentie van luchtwegklachten in kinderen met astma (5-14 jaar) - Sterfte of verkorting van de levensduur (boven de leeftijd van 30 jaar)	RIVM
Fijnstof (PM _{2.5})	- Sterfte of verkorting van de levensduur - Hart- en vaatziekten, vaatvernauwing, verhoogde bloedstolling en verhoogde hartslag - Longkanker en chronisch, obstructieve longziekte (COPD), vermindering van de longfunctie, verergering (en ontstaan) van astma (vooral bij kinderen), toename van luchtwegklachten	RIVM
Groenvoorzieningen	Verbetering van concentratie, stemming, lichamelijke activiteit en hittestress	RIVM
Omgevingsgeluid	- Hinder, slaapverstoring, verstoring van de dagelijkse activiteiten en stress - Hogere bloeddruk, hoger risico op hart- en vaatziekten en psychische aandoeningen	RIVM
Hittestress	- Uitdroging en oververhitting - Vermoeidheid, concentratieproblemen, duizeligheid en hoofdpijn	RIVM

[Tabel uit onderzoek](#) - “Gezond wonen in de regio Amsterdam. Woningmarkt, omgevingskwaliteit, gezondheid, en ongelijkheid in de metropoolregio”

¹⁰ Onderzoek uitgevoerd aan de afdeling Geografie, Planologie en Internationale Ontwikkelingsstudies en het Amsterdam. Institute for Social Science Research (AISSR) van de Universiteit van Amsterdam, in consortium met GGD Amsterdam, Gemeente Amsterdam (dienst Wonen en dienst Ruimte en Duurzaamheid), Amsterdamse Federatie van Woningcorporaties, en Stichting De Gezonde Stad.

¹¹ Aalsmeer, Almere, Amstelveen, Amsterdam, Beverwijk, Blaricum, Bloemendaal, Diemen, Edam-Volendam, Gooise Meren, Haarlem, Haarlemmermeer, Heemskerk, Heemstede, Hilversum, Huizen, Landsmeer, Laren, Lelystad, Oostzaan, Ouder-Amstel, Purmerend, Uithoorn, Uitgeest, Velsen, Waterland, Wijdemeren, Wormerland, Zaanstad en Zandvoort. Daaraan zijn 2 Utrechtse gemeenten aan toegevoegd vanwege hun nabije ligging: De Ronde Venen en Stichtse Vecht.

Bestaande vruchtbare zeelei verharden door distributiecentra te bouwen is ook in dit kader geen goed plan. In de eerste plaats wordt groen vernietigd, neemt de totale hoeveelheid groen af, terwijl we daar juist meer zouden moeten hebben als we dit onderzoek goed begrijpen. In de tweede plaats verslechtert de bouw van distributiecentra de omgevingskwaliteit in met name Nieuw-West. Het verharden van de polder leidt tot een toename van stikstof, fijnstof (o.m. door slijtage van autobanden die door de polder rijden), omgevingsgeluid (door verkeer) en hittestress (groene bodem brengt koelte, verharde grond juist meer hitte).

Het streven “duurzame” gebouwen in de polder neer te zetten doet daar niets aan af. Dat de centra in de polder duurzaam gebouwd zouden worden, zegt natuurlijk niets over de duurzaamheid van de activiteiten die in en rond de centra plaatsvinden, zoals Kees Willem Rademakers, docent en onderzoeker logistiek aan de Hogeschool van Amsterdam, ook steeds benadrukt. Voor meer informatie hierover verwijzen wij naar de podcast, die Bart van Maanen van Studio Klankplank met Kees Willem Rademakers maakte, [een “college stadslogistiek”](#).

In de praktijk blijkt overigens dat het gebouw dat inmiddels in de polder verrijst (nog?) niet die duurzame uitstraling heeft als de plaatjes uit de folder doen beloven.

Natuurinclusief bedrijventerrein - Opgeleverd september 2024

Dat het verharden van de polder nog meer negatieve effecten op de gezondheid heeft, blijkt uit internationaal onderzoek. **KPMG**¹² was zo vriendelijk om ons (pro deo) twee jonge consultants voor enkele dagdelen beschikbaar te stellen. Dit leidde tot de volgende resultaten:

Berekeningen op basis van een onderzoek uit 2021 in 31 landen over het effect van groene ruimte op de volksgezondheid (*Green space and mortality in European cities: a health impact assessment study - The Lancet Planetary Health*) laten het volgende zien t.a.v. **het verdwijnen (van 43 hectare/uitgangspunt KPMG) van de groene Lutkemeerpolder:**

- **36,5 vermijdbare sterfgevallen (voortijdige sterfte) per jaar**
- **459 verloren levensjaren per jaar**

In bijlage 2 hebben we de berekening van KPMG opgenomen.

¹² Dat wij gratis ondersteund worden door KPMG zegt ook iets over ons maatschappelijk draagvlak

Zorgplicht Overheid: Bescherming en Verbetering Leefmilieu

Mede gezien de resultaten van bovenstaande onderzoeken rust er een aanzienlijke taak op de gemeente Amsterdam om de leefomgeving te verbeteren c.q. te voorkomen dat deze verslechtert. Om te beginnen is daar de zorgplicht van **artikel 21 van de Grondwet**:

"De zorg van de overheid is gericht op de bewoonbaarheid van het land en de bescherming en verbetering van het leefmilieu."

In dit kader wijzen we ook op internationale ambities, zoals **Doelstelling 11** van de **SDG's van de VN**:

"Maak steden en menselijke nederzettingen inclusief, veilig, veerkrachtig en duurzaam."

Daarnaast is de **Resolutie 48/13**¹³, aangenomen op 8 oktober 2021 door de **Mensenrechtenraad van de Verenigde Naties**, van belang. Deze resolutie erkent het mensenrecht op een schoon, gezond en duurzaam milieu¹⁴. **Nederland**, toen ook lid van de Mensenrechtenraad¹⁵, stemde voor. Nederland beschouwt de Mensenrechtenraad als het belangrijkste VN-forum voor de bescherming en bevordering van mensenrechten¹⁶. Nederland is voor de vijfde maal verkozen tot lid van de VN Mensenrechtenraad, nu voor de periode 2024-2026. "Het aannemen van een resolutie geeft een sterk politiek signaal af dat regeringen ertoe kan aanzetten actie te ondernemen om deze situaties te verhelpen", aldus de website van de Mensenrechtenraad. Hoewel resoluties zich richten tot staten, gaat er ook een signaalfunctie vanuit naar steden.

¹³ <https://www.ohchr.org/en/hr-bodies/hrc/about-council> The Human Rights Council is an intergovernmental body within the United Nations system responsible for strengthening the promotion and protection of human rights around the globe and for addressing situations of human rights violations and making recommendations on them. It has the ability to discuss all thematic human rights issues and situations that require its attention throughout the year. It meets at the United Nations Office at Geneva (UNOG). Adopting a resolution sends a strong political signal which can prompt governments to take action to remedy those situations;

¹⁴ <https://documents.un.org/doc/undoc/gen/g21/289/50/pdf/g2128950.pdf>

¹⁵ De Mensenrechtenraad bestaat uit 47 leden, gekozen door Algemene Vergadering van de VN.

¹⁶ <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2023/10/10/nederland-is-met-een-zeer-ruime-meerderheid-in-de-algemene-vergadering-van-de-verenigde-naties-in-new-york-verkozen-tot-lid-van-de-vn-mensenrechtenraad-voor-de-periode-2024-20>

Waar kiest ú nu voor?

De toekomst van de polder is meer dan een kwestie van ruimtelijke ordening. Waarop ligt de focus bij de verdere besluitvorming? Het is nog steeds mogelijk (een heel groot deel van) de Lutkemeerpolder als landbouwgrond te bestemmen.

De gemeente heeft zo'n 20 jaar geleden besloten van de Lutkemeerpolder een bedrijventerrein met distributiecentra te maken. Dit zou de gemeente heden ten dage met 'het beleid van nu' nooit meer doen. Door te kiezen voor de vruchtbare kleibodem en stadslandbouw geeft Amsterdam vorm aan nieuwe beleidsdoelen, aan die duurzame en circulaire economie, die de gemeente nastreeft, aan het verbeteren van de omgevingskwaliteit en kwaliteit van leven – Brede Welvaart - in met name Nieuw-West.

Wij roepen u op om op basis van voortschrijdend inzicht terug te komen op een besluit van 20 jaar geleden en nu een "andere keuze" te maken. Wetende dat een groep burgers klaar staat om samen met de overheid en ondernemers van de polder een voorbeeldproject voor voedselbeleid en -productie te maken.

Ons toekomstbeeld voor de Lutkemeerpolder: zomaar een warme lentedag in 2030 ¹⁷

Al vroeg in de ochtend zijn de elektrisch aangedreven karretjes en boten vol verse groenten vertrokken naar de stadsmarkten en afnemers van groentepakketten. De akkers van de grotere telers wisselen af met door de lokale gemeenschap beheerde akkers. De schoolexcursies en de jeugdige schooltuinkwekers zijn terug naar de stad.

Nu is het tijd voor groepen bewoners uit het naastgelegen Nieuw-West die terugkeren van hun gezamenlijk beheerde groenteakkers. Families met achtergronden zo divers als de stad, groepen jongeren, mensen op leeftijd: een bonte mengeling en prachtige afspiegeling van de bevolking werkt en leeft hier samen. Sommigen blijven hangen om na te genieten van de veelheid aan bloemen, kleuren, insecten, geuren en kleuren.

Samen maken gemeente en bewoners hier de leefbare en klimaatneutrale stad. Een hele nieuwe manier van waarderen, van organiseren, van beheren. Niet de boekwaarde en de aandeelhouder regeren, hier is de stad van de mensen die er wonen, leven, werken en van genieten.

Deze groene long heeft een aangenaam verkoelend effect op de stad en dat is meer dan welkom in onze opgewarmde wereld. **Wat een gouden keuze is dit geweest!**

¹⁷ Zie pagina 18 Bodemplan Lutkemeerpolder

Meervoudige Waarde Creatie - Maatschappelijk

